

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ VÀ QUẢN TRỊ KINH DOANH**

ĐỖ THỊ BÍCH LOAN

**THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP CHỦ YẾU NHẪM PHÁT
TRIỂN KINH TẾ TRANG TRẠI Ở HUYỆN BẮC QUANG
TỈNH HÀ GIANG**

Chuyên ngành: Kinh tế Nông nghiệp
Mã số: 60.31.10

LUẬN VĂN THẠC SĨ KINH TẾ

NGƯỜI HƯỚNG DẪN: TS. TRẦN CHÍ THIÊN

THÁI NGUYÊN - 2005

LỜI CAM ĐOAN

*Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu độc lập của tác giả .
Các số liệu và kết quả nêu trong luận văn là trung thực và chưa từng được
công bố trong bất kỳ công trình nào khác. Các số liệu trích dẫn trong quá
trình nghiên cứu đều được chỉ rõ nguồn gốc.*

TÁC GIẢ LUẬN VĂN

Đỗ Thị Bích Loan

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành luận văn này tôi đã nhận được sự giúp đỡ nhiệt tình của các cơ quan, các cấp lãnh đạo và các cá nhân. Tôi xin chân thành cảm ơn sâu sắc và kính trọng tới tất cả các tập thể, các cá nhân đã tạo điều kiện giúp đỡ tôi trong quá trình học tập và nghiên cứu.

Trước hết tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới Thầy hướng dẫn luận văn Tiến sĩ Trần Chí Thiện và các thầy cô giáo đã trực tiếp giảng dạy và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn này.

Tôi xin chân thành cảm ơn Ban Giám hiệu và Phòng Đào tạo - Khoa học & Quan hệ Quốc tế, Trường Đại học Kinh tế và Quản trị Kinh doanh Thái Nguyên và Ban Giám hiệu, Ban Chủ nhiệm Khoa Sau Đại học Trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên đã tổ chức và đào tạo Thạc sĩ Kinh tế giúp tôi có cơ hội được tham gia học tập.

Tôi xin chân thành cảm ơn sự giúp đỡ của Ban Giám hiệu và Phòng Đào tạo Trường Trung học Kinh tế - Kỹ thuật tỉnh Hà Giang, Sở Nông nghiệp & phát triển nông thôn, Sở Tài nguyên & Môi trường, Ủy ban nhân huyện Bắc Quang, Phòng Nông nghiệp, Phòng Thống kê, Phòng Địa chính, các Chủ trang trại, Cán bộ xã của huyện Bắc Quang nơi tôi trực tiếp điều tra.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sự giúp đỡ nhiệt tình của các chủ trang trại, bà con nông dân các xã thuộc huyện Bắc Quang trong quá trình làm luận văn.

Tôi xin cảm ơn những người thân trong gia đình đã giúp tôi lúc khó khăn, vất vả để hoàn thành luận văn. Tôi xin cảm ơn các bạn bè đồng nghiệp gần xa đã đóng góp nhiều ý kiến quý báu để giúp đỡ tôi hoàn thành luận văn.

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2005

Đỗ Thị Bích Loan

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

TT	Chữ viết tắt	Nghĩa
1.	BQ	Bình quân
2.	C_i	Giá trị hoàn vốn cố định (Khấu hao tài sản cố định)
3.	CPHI	Chi phí
4.	D_j	Là các biến giả định
5.	DTICH	Diện tích
6.	DTĐTN	Diện tích đất tự nhiên
7.	GO	Giá trị sản xuất
8.	IC	Chi phí trung gian
9.	K	Vốn kỹ thuật.
10.	L	Lao động
11.	LĐ	Lao động
12.	LN	Lâm nghiệp
13.	M	Giá trị thặng dư
14.	MT	Môi trường
15.	NN	Nông nghiệp
16.	NQ	Nghị quyết
17.	P_i	Giá trị sản phẩm thứ i
18.	Q_i	Sản phẩm thứ i
19.	QLY	Quản lý
20.	TT	Trang trại
21.	V	Chi phí lao động
22.	VA	Giá trị gia tăng

DANH MỤC CÁC BẢNG BIỂU

Bảng	Tên bảng	Trang
01	Diện tích bình quân/một trang trại của một số nước trên thế giới	15
02	Hiện trạng sử dụng đất ở Bắc Quang từ 2001- 2003	25
03	Phân bố lao động trên địa bàn huyện Bắc Quang phân theo địa bàn cư trú và ngành nghề sản xuất	26
04	Tình hình dân số vào lao động của huyện Bắc Quang năm 2003	28
05	Giá trị sản xuất công nghiệp và Tiểu thủ công nghiệp và Xây dựng cơ bản của huyện Bắc Quang	33
06	Giá trị sản xuất các ngành kinh tế huyện Bắc Quang	34
07	Quy mô diện tích của các trang trại điều tra	44
08	Thực trạng nhân khẩu và lao động bình quân của trang trại	45
09	Tình hình sử dụng đất đai của các trang trại điều tra	47
10	Thực trạng nguồn vốn và tài sản của các trang trại điều tra	49
11	Quy mô sản xuất của các trang trại điều tra	51
12	Giá trị sản xuất bình quân của các trang trại điều tra	53
13	Chi phí trung gian bình quân của các trang trại điều tra	55
14	Giá trị gia tăng bình quân của các trang trại điều tra	58
15	Một số chỉ tiêu về hiệu quả kinh tế và tỷ suất hàng hoá bình quân của trang trại	60
16	Một số nhân tố ảnh hưởng đến giá trị gia tăng của trang trại	63
17	Kiểm định t về sự sai khác giữa giá trị của các tổ	64
18	Ảnh hưởng của các nhân tố sản xuất tới giá trị gia tăng của trang trại	65

MỤC LỤC

	Trang
Mở Đầu	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	2
2. Mục tiêu nghiên cứu	3
2.1. Mục tiêu chung	3
2.2. Mục tiêu cụ thể	3
3. Đối tượng nghiên cứu	3
4. Phạm vi nghiên cứu	3
4.1. Về không gian	3
4.2. Về thời gian	3
Chương I: Cơ sở lý luận và thực tiễn về kinh tế trang trại	4
1.1. Cơ sở lý luận	4
1.1.1. Thế nào là trang trại và kinh tế trang trại	4
1.1.2. Đặc trưng của kinh tế trang trại	4
1.2. Cơ sở thực tiễn	6
1.2.1. Những tiêu chí để xác định hộ là trang trại	6
1.2.2. Những yếu tố đảm bảo sự tồn tại và phát triển của kinh tế trang trại	8
1.2.3. Ý nghĩa kinh tế, xã hội và môi trường của kinh tế trang trại	12
1.3. Sơ lược quá trình hình thành và phát triển của kinh tế trang trại	14
1.3.1. Trên thế giới	14
1.3.2. Tại Việt Nam	16
1.3.3. Trên địa bàn tỉnh Hà Giang	18
Chương II: Đặc điểm địa bàn nghiên cứu và phương pháp nghiên cứu	20
2.1. Đặc điểm địa bàn nghiên cứu	20
2.1.1. Điều kiện tự nhiên	20
2.1.2. Điều kiện kinh tế- xã hội	26
2.2. Phương pháp nghiên cứu	34
2.2.1. Cơ sở phương pháp luận	34

2.2.2. Các phương pháp cụ thể	35
2.2.3. Hệ thống chỉ tiêu nghiên cứu, phân tích	41
Chương III: Thực trạng và các giải pháp kinh tế chủ yếu để phát triển kinh tế trang trại ở huyện Bắc Quang	44
3.1. Thực trạng phát triển kinh tế trang trại ở huyện Bắc Quang	44
3.1.1. Quy mô diện tích của các trang trại điều tra	44
3.1.2. Thực trạng nhân khẩu và lao động của các trang trại	44
3.1.3. Thực trạng sử dụng đất đai của các trang trại	46
3.1.4. Thực trạng tài sản và nguồn vốn của các trang trại	48
3.1.5. Quy mô sản xuất của các trang trại	50
3.1.6. Giá trị sản xuất của các trang trại	52
3.1.7. Chi phí bình quân của các trang trại	54
3.1.8. Giá trị gia tăng bình quân của các trang trại	57
3.1.9. Hiệu quả kinh tế của các trang trại	59
3.1.10. Mối quan hệ với thị trường của các trang trại	61
3.2. Phân tích các nhân tố ảnh hưởng đến kết quả sản xuất của các trang trại	63
3.2.1. Sử dụng phương pháp phân tổ	63
3.2.2. Sử dụng hàm sản xuất Cobb-Douglas	65
3.3. Những thuận lợi, khó khăn khi phát triển kinh tế trang trại ở Bắc Quang	68
3.4. Các giải pháp kinh tế chủ yếu nhằm phát triển kinh tế trang trại ở huyện Bắc Quang	70
3.4.1. Quan điểm, định hướng, mục tiêu phát triển kinh tế trang trại	70
3.4.2. Một số giải pháp kinh tế chủ yếu để phát triển kinh tế trang trại	72
Kết luận	86
Tài liệu tham khảo	88
Phụ lục	90

MỞ ĐẦU

1. TÍNH CẤP THIẾT CỦA ĐỀ TÀI

Trải qua gần 20 năm đổi mới (1986 - 2004), nền nông nghiệp nước ta đã đạt được những thành tựu nổi bật. Từ một nước phổ biến là sản xuất tiểu nông, tự cung tự cấp, Việt Nam đã và đang xây dựng một nền nông nghiệp hàng hoá, đảm bảo an toàn lương thực quốc gia và có tỷ suất hàng hoá ngày càng lớn, cải thiện vị trí của mình trong khu vực và trên thế giới. Nước ta đã trở thành nước xuất khẩu gạo đứng hàng thứ hai trên thế giới, với mức xuất khẩu lớn hàng năm từ 4 - 4,5 triệu tấn và là một trong những nước có sản lượng lớn về xuất khẩu cà phê, điều, tiêu trên thế giới. Kinh tế trang trại trong khắp cả nước đã đóng góp một phần quan trọng vào sự phát triển vượt bậc này.

Trên thế giới, kinh tế trang trại được hình thành tương đối sớm, tùy từng thời kỳ mà có những hình thức, tên gọi khác nhau nhưng có đặc điểm chung là sản xuất mang tính hàng hoá tự chủ với giá trị sản xuất lớn. Ở Việt Nam, kinh tế trang trại đã hình thành và trải qua những giai đoạn lịch sử khác nhau của quá trình phát triển. Tuy nhiên, trang trại gia đình mới chỉ phát triển từ đầu thập kỷ 90 sau khi có Nghị quyết 10 của Bộ Chính trị và Luật đất đai ra đời (1993) với đầy đủ năm quyền quan trọng là chuyển đổi, chuyển nhượng, cho thuê, thừa kế và thế chấp.

Phát triển kinh tế trang trại là xu hướng tất yếu trong sản xuất nông nghiệp, nông thôn hiện nay. Thực chất của kinh tế trang trại là bước phát triển cao của kinh tế nông hộ, là bước phát triển mang tính quy luật tự nhiên, khi mà một số hộ nông dân trong quá trình phát triển sản xuất đạt được trình độ cao, có vốn, có đất, tích lũy được nhiều kinh nghiệm, đặc biệt là có ý chí vươn lên làm giàu chính đáng cho mình và cho xã hội.

Hình thành và phát triển trong điều kiện mới, hiện nay kinh tế trang trại đang tỏ ra là một hình thức tổ chức, sản xuất có tính ưu việt bởi nó đang góp phần khai thác những vùng đất hoang hoá, đất trống đồi núi trọc, lầy thụt, góp phần ngăn mặn, giải quyết công ăn việc làm, chuyển dịch cơ cấu kinh tế trong

nông nghiệp, nông thôn, tạo ra sự cân bằng sinh thái, bảo vệ môi trường, nhằm phát triển một nền nông nghiệp bền vững.

Tuy vậy, trong quá trình phát triển kinh tế trang trại, đã nảy sinh nhiều vấn đề về lý luận và thực tiễn đòi hỏi phải giải quyết kịp thời liên quan đến nhận thức, đến cơ chế chính sách của nhà nước: về đất đai, về phát triển cơ sở hạ tầng, về quyền lợi cũng như nghĩa vụ của chủ trang trại trước pháp luật... nhằm củng cố và phát triển loại hình này một cách tích cực, ổn định và bền vững.

Đã có rất nhiều công trình nghiên cứu lớn nhỏ khác nhau về kinh tế hộ nông dân nói chung và kinh tế trang trại nói riêng ở khắp các vùng, miền trong cả nước. Nhìn chung, các công trình nghiên cứu đã nêu ra và đều mong muốn làm sáng tỏ cơ sở lý luận và thực tiễn của kinh tế hộ nông dân, kinh tế trang trại để tìm ra những hướng đi, đề xuất những giải pháp nhằm phát huy vai trò của kinh tế trang trại trong nền nông nghiệp đầy tiềm năng này.

Tuy vậy, sản xuất nông nghiệp được diễn ra trên không gian rộng lớn, do vậy mỗi vùng, thậm chí mỗi tiểu vùng cũng có sự khác biệt về điều kiện tự nhiên và kinh tế- xã hội nên các trang trại ở mỗi vùng cũng có những đặc điểm khác nhau. Bắc Quang là huyện miền núi phía Bắc của tỉnh Hà Giang có tiềm năng lớn về đất nông, lâm nghiệp. Phát triển kinh tế trang trại là hướng đi đúng đắn, cần được quan tâm giúp đỡ bằng những chính sách hợp lý, góp phần khai thác một cách có hiệu quả và bền vững tiềm năng đất đai, lao động ở địa phương. Việc nghiên cứu lý luận và khảo sát thực tiễn về kinh tế trang trại trong huyện Bắc Quang, từ đó đề ra các giải pháp chủ yếu để phát triển các trang trại trên địa bàn huyện Bắc Quang có ý nghĩa rất quan trọng.

Xuất phát từ thực tế địa phương, với kinh nghiệm công tác trong thời gian qua, đề tài: ***“Thực trạng và giải pháp chủ yếu nhằm phát triển kinh tế trang trại ở huyện Bắc Quang tỉnh Hà Giang”*** đã được chọn để nghiên cứu.

2. MỤC TIÊU NGHIÊN CỨU

2.1. Mục tiêu chung

Đánh giá thực trạng phát triển kinh tế trang trại ở huyện Bắc Quang tỉnh Hà Giang nhằm phát hiện ra các tiềm năng chưa được khai thác. Từ đó có những giải pháp phát triển kinh tế trang trại một cách có hiệu quả, tăng thu nhập nâng cao đời sống của nhân dân trong vùng góp phần thúc đẩy phát triển nông nghiệp, nông thôn trên địa bàn.

2.2. Mục tiêu cụ thể

- Hệ thống hóa được những vấn đề có tính chất lý luận về kinh tế trang trại.
- Đánh giá được thực trạng phát triển các loại hình kinh tế trang trại trên địa bàn của huyện Bắc Quang - tỉnh Hà Giang.
- Chỉ ra được một số nguyên nhân chủ yếu ảnh hưởng đến hiệu quả kinh tế trang trại.
- Đưa ra được những giải pháp chủ yếu để phát triển kinh tế trang trại một cách có hiệu quả cao ở vùng nghiên cứu.

3. ĐỐI TƯỢNG NGHIÊN CỨU

Đối tượng nghiên cứu của đề tài là các vấn đề về thực trạng và giải pháp phát triển các trang trại hiện có ở huyện Bắc Quang - Hà Giang.

4. PHẠM VI NGHIÊN CỨU

4.1. Về không gian

Nghiên cứu trên địa bàn của huyện Bắc Quang - Tỉnh Hà Giang.

4.2. Về thời gian

- Số liệu lịch sử: chủ yếu giai đoạn 2000-2003
- Số liệu hiện trạng năm 2003, được điều tra năm 2004